

УДК 930.25(477)

А. О. АЛЕКСЕЄНКО, М. А. БАЛИШЕВ*

АРХІВИ – ЗБЕРІГАЧІ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ: ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ АРХІВНОГО ЗБЕРІГАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Окреслено передумови, що призвели до створення спеціалізованих сховищ для зберігання НТД; визначено місце Центрального державного архіву науково-технічної документації Української РСР у системі архівних установ; показано значення, яке мали реалізовані ним підходи для розвитку архівної справи в Україні.

Ключові слова: історія науки і техніки; науково-технічна документація; технічні архіви; центральні архіви науково-технічної документації; ЦДНТА України.

Відзначення сторіччя створення системи архівних установ України актуалізує вивчення питань інституціоналізації архівного зберігання різних видів документів. Зокрема, привертають увагу процеси, пов'язані з поповненням Національного архівного фонду (НАФ) науково-технічною документацією (далі – НТД).

Огляд наукових праць, присвячених історії архівної справи в Україні, свідчить про те, що це тематичне поле не входило до пріоритетних напрямів досліджень українських архівістів¹. Зарубіжні науковці (передовсім, ідеться про працівників факультету документознавства та технотронних архівів Історико-архівного інституту Російського державного гуманітарного університету) приділяють достатню увагу різним аспектам архівознавства НТД, але зосереджуються, переважно, на досвіді своїх співвітчизників. Чи не єдиною узагальнюючою працею у цій царині, підготовленою на українському ґрунті, є “Матеріали до історії Центрального державного науково-технічного архіву України. Хроніка. 1969–2009 роки”². Вона фіксує широке коло подій як з історії

---

* *Алексеевко Анна Александрівна* – начальник відділу використання інформації документів Центрального державного науково-технічного архіву України;

Балишев Марат Артурович – кандидат історичних наук, заступник директора Центрального державного науково-технічного архіву України.

архіву, так і архівної системи України, колишнього СРСР в цілому за період 1969–2004 рр.; окреслює етапи розвитку вітчизняної наукової думки у роботі з науково-технічною документацією (30–70-ті роки ХХ ст.); визначає основні вузлові моменти руху НТД до державних архівів, покликаних зберігати та забезпечувати її використання³. Через те, що означене науково-інформаційне видання наявне тільки у вигляді рукопису, зібрані у ньому відомості випадають з поля зору дослідників.

Автори статті поставили за мету окреслити передумови, що призвели до створення спеціалізованих сховищ для зберігання НТД; визначити місце Центрального державного архіву науково-технічної документації Української РСР (далі – ЦДАНТД УРСР) у системі архівних установ; а також показати значення, яке мали реалізовані ним підходи для розвитку архівної справи в Україні.

Сьогодні Центральний державний архів науково-технічної документації України (ЦДНТА України) є одним із дев'яти центральних державних архівів, які належать до сфери управління Державної архівної служби України (Укрдержархіву). Він виконує завдання та функції держави з управління архівною справою та діловодством, забезпечує облік, збереженість документів НАФ загальнодержавного значення свого профілю і використання відомостей, що в них містяться. Профільною для архіву є проектна, технологічна, конструкторська та науково-дослідна документація; документи особових фондів видатних діячів науки і техніки України; документи з винахідництва, раціоналізації та патентно-ліцензійні документи⁴. Станом на 1 червня 2017 р. ЦДНТА України зберігає 592 989 од. зб. за 1891–2016 рр.⁵

Відповідно до своїх повноважень ЦДНТА України регулярно здійснює ініціативне опитування державних архівів областей з метою з'ясування загальної складової фондів (відносно НТД). За даними відповідей, отриманих у 2016 р., у них на зберіганні знаходиться 91 436 од. зб. за 1780–2014 рр. (не враховано відомості по Донецькій області та Автономній Республіці Крим)⁶.

Крім того, частина НТД НАФ зберігається в архівних установах, що не входять до сфери управління Укрдержархіву: науково-дослідна документація, розроблена установами Національної академії наук України, – в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського; картографічні документи та матеріали з геодезії, геологічних вишукувань, гідрометеорологічних спостережень – у відповідних галузевих архівах (Галузевому державному архіві Комітету України з питань гідрометеорології; Галузевому державному архіві – Державній установі “Державний картографо-геодезичний фонд України” Міністерства охорони навколишнього середовища України; Галузевому державному архіві – Державному науково-виробничому підприємстві “Державний інформаційний геологічний фонд України”) тощо.

Вітчизняна система технічних архівів складалася паралельно зі створенням організацій, у діяльності яких створювалася та відкладалася технічна документація. Першим досвідом централізованої регламентації їхньої роботи стала інструкція Головного архівного управління для роботи технічних архівів Народних комісаріатів, установ, підприємств і організацій СРСР (1940)⁷. Власне поняття про НТД та її складові виробилося в середині 1950–1960-х років та ґрунтувалося на теоретичних напрацюваннях радянських документознавців. Навчальний посібник проф. О. А. Кузіна “Технические архивы”⁸, що вийшов друком у 1956 р., заклав підвалини вчення про науково-технічні архіви та науково-технічні документи⁹. У 1966 р. поняття “науково-технічна документація” було предметно розкрито в “Положении о порядке отбора и сроках передачи всесоюзными и центральными отраслевыми органами научно-технической информации, научно-исследовательскими, проектными и конструкторскими организациями документации, имеющей историческое значение”, затверженому Державним комітетом Ради Міністрів СРСР з науки і техніки та Головархівом СРСР: “під науково-технічною документацією маються на увазі: проектно-планувальні матеріали, що їх розробляють проектні організації в галузі капітального будівництва; креслення та інші технічні документи (конструкторські й технологічні), що їх розробляють конструкторські організації в галузі промислового виробництва; наукова документація, що її створюють науково-дослідні організації в галузі теоретичних, розвідувальних, дослідно-конструкторських та технологічних розробок”¹⁰. У широкому розумінні до складу НТД зараховували науково-дослідну, конструкторську, технологічну, проектну, геологічну, геодезичну, картографічну, метеорологічну документацію, а також документацію з винаходів та відкриттів¹¹.

Теоретичне усвідомлення окремішності НТД та виокремлення її з-поміж інших видів документів як джерела з історії науки і техніки поставило питання про необхідність вироблення особливого підходу до проведення її експертизи цінності, а також щодо організації комплектування державних архівів технічними документами.

Передумовою для цього стало накопичення значного масиву НТД у технічних архівах установ, що супроводжувало промисловий розвиток країни, починаючи з кінця 1920-х років, і почало стрімко зростати у 1950-х з появою нових проектних та науково-дослідних інститутів, конструкторських бюро. У 1963 р. в 519 відомчих архівах було сконцентровано до 23 млн од. зб., на 1 січня 1968 р. на обліку вже було понад 31 од. зб. НТД¹².

На початок 1950–середину 1960-х років відноситься перша спроба організації технічних архівів на науковій основі¹³. У 1956–1957 рр. було підготовлено “Методические указания по экспертизе научной и практической ценности технических документальных материалов и

Примерный перечень технических документальных материалов с указанием строк и мест их хранения” (Москва, 1956), а також “Правила работы технических архивов” (Москва, 1957).

Після 1956 р. усі відомчі переліки технічної документації почали розроблятися згідно зі статтями означеного переліку. Цей документ мав свої принципи побудови: його статті враховували дійсну, практичну, виробничу роботу, виконану (чи невиконану) щодо певної технічної документації; проекти, здійснені чи нездійснені; технологію, за якою працювали (чи не працювали).

“Правила работы технических архивов” відіграли значну роль у вдосконаленні роботи технічних архівів підприємств, організацій та установ. Вони регламентували питання систематизації, оформлення, описування технічних матеріалів, аспекти приймання, обліку та зберігання їх у технічному архіві, розроблення науково-довідкового апарату, організацію використання, експертизу їх наукової та практичної цінності тощо.

Для упорядкування технічної документації розроблено низку стандартів: Єдину систему конструкторської документації (ЄСКД), Єдину систему технологічної документації (ЄСТД) тощо, які торкалися як питань документування і оформлення документів, так і деяких правил їх зберігання та використання.

З середини 1960-х років відомчі технічні архіви поступово перетворилися на наукові структурні підрозділи підприємств, наукових та навчальних закладів. Залежно від характеру установ, де вони створювалися, їх розподіляли на такі групи: архіви державних проектних інститутів; архіви проектуючих організацій вузької спеціалізації; архіви органів, що затверджували технічну документацію; архіви будівельних організацій; архіви організацій, що експлуатували споруди; архіви науково-дослідних інститутів; архіви – “державні фонди” галузей промисловості; архіви організацій, що проводили знімально-геодезичні та картографічні роботи; архіви установ, що виконували особливі роботи¹⁴.

Закономірним наслідком проведеної роботи з упорядкування відомчих технічних архівів та логічним варіантом вирішення питання щодо зберігання історично-значущої НТД стала поява спеціалізованих державних архівних інституцій.

У всесоюзному масштабі централізоване зберігання НТД було передбачене Радою Міністрів СРСР у постанові “Про централізацію зберігання НТД та організацію її широкого використання” від 21 травня 1964 р. № 431¹⁵. Найбільш прийнятною формою (щодо засобів зберігання та практичного використання НТД) визнано її зосередження у наявних довідково-інформаційних фондах всесоюзних і центральних галузевих органів науково-технічної інформації, що значно розширювало документальну базу зазначених фондів. Наприклад, якщо раніше

концентрувалися документи у вигляді карт та рефератів за закінченими науково-дослідними, проектно-конструкторськими та іншими роботами, то тепер накопиченню підлягала також основна неопублікована НТД, яка мала загальногалузеве значення та практичну цінність для інших організацій¹⁶.

Цією постановою було покладено початок організації мережі державних архівів науково-технічної документації в СРСР. Її координаційним центром та головною ланкою визначено Центральний державний архів науково-технічної документації СРСР (ЦДАНТД СРСР), який розпочав свою діяльність у Москві, а після зведення комплексу будівель переїхав до Куйбишева (тепер – м. Самара)¹⁷. Саме до цієї інституції мала надходити на постійне зберігання найважливіша частина НТД. Крім документів галузевих довідково-інформаційних фондів, ЦДАНТД СРСР комплектувався документами науково-дослідних, проектно-конструкторських організацій та підприємств. Таким чином, передбачалося, що саме тут зосередиться НТД, яка втратила своє практичне значення у сфері матеріального виробництва, але зберігає науково-історичне, інше державне значення як джерело з історії розвитку вітчизняної науки і техніки. Практика архівного будівництва як в СРСР, так і за кордоном не мала раніше подібного досвіду¹⁸.

Для нормативно-методичного забезпечення процесів інституціоналізації архівного зберігання НТД у 1960-х роках було введено в дію “Положение о порядке и сроках передачи всесоюзными и центральными отраслевыми органами научно-технической информации, научно-исследовательскими, проектными и конструкторскими организациями документации, имеющей историческое значение, Центральному государственному архиву научно-технической документации СССР” (Москва, 1966) та “Перечень научно-технической документации, подлежащей приему в государственные архивы СССР” (Москва, 1969). Згідно з останнім, республіканські, крайові та обласні архіви мали приймати на зберігання документи проектно-конструкторських та науково-дослідних організацій місцевого підпорядкування.

Загалом було створено центральні архіви НТД у десяти республіках СРСР. Організації ЦДАНТД Української РСР у грудні 1969 р. передувало налагодження подібної діяльності в Узбецькій РСР (1962 р.), Білоруській РСР (1968 р.), Азербайджанській РСР (1969 р.)¹⁹.

Не менш важливою передумовою для появи спеціалізованого сховища зі зберігання НТД була ситуація, що склалася в описуваний період на теренах України в архівній справі та суміжних галузях. У 1958 р., у зв'язку зі зростанням обсягів геологічних робіт та звітних документів Український територіальний геологічний фонд отримав статус самостійної госпрозрахункової одиниці при Головгеології УРСР²⁰. У 1968 р. постановою Бюро Президії Академії наук УРСР засновано Центральний

науковий архів АН УРСР (тепер – Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України), який опікувався документами академічних установ і організацій, особовими фондами академіків, членів-кореспондентів та ін.²¹

Неабияке значення мало виведення архівних установ із системи Міністерства внутрішніх справ та передача їх у відання новоствореного Архівного управління при Раді Міністрів УРСР. Реформування сприяло відкритості архівів, а відтак, і зростанню уваги до них з боку громадськості, яка проявилася у збільшенні кількості користувачів документами, розширенні тематики досліджень. Урізноманітнилося коло джерел комплектування архівів, покращилися форми і напрями використання документної інформації. У 1966 р. за активної участі творчих спілок було створено Центральний державний архів-музей літератури і мистецтв УРСР²². 1960-ті роки характеризувалися також посиленням уваги до комплектування державних архівів спеціальними видами документів: кінофотоматеріалами, звукозаписами, НТД та документами особового походження²³.

Про загальне піднесення архівної справи свідчить будівництво комплексу споруд центральних державних архівів УРСР у м. Києві. Цей фактор призвів до перевезення до столиці республіки Центрального державного архіву Жовтневої революції та соціалістичного будівництва УРСР (ЦДАЖР УРСР) та уможливив вивільнення площ для зберігання НТД.

Велика заслуга у заснуванні центрального архіву для зберігання НТД у м. Харкові належить О. Г. Мітюкову, який тоді очолював Архівне управління. Перший директор ЦДАНТД УРСР М. Ф. Кондратьєв у своїх споминах щодо цього згадує: “У середині 1969, працюючи завідувачем архівним відділом Харківського облвиконкому, я перебував у відрядженні в м. Києві. Олександр Григорович поцікавився, як проходить перевезення документів ЦДАЖР з Харкова до Києва, і запросив мене відвідати з ним приміщення архіву на Солом’янській. Під час огляду будинку Олександр Григорович сказав, що в багатьох республіках створюються технічні архіви, необхідно думати і нам про створення такого архіву, адже Україна найбільша в Союзі республіка, з величезним науково-промисловим потенціалом, а технічна документація гине, не надходить на державне зберігання. При цьому він додав, що такий архів потрібно б розмістити в м. Харкові – насиченому великою кількістю проектних і наукових організацій. До того ж недалеко від Харкова розташовані великі промислові центри республіки: Дніпропетровськ, Донецьк, Луганськ та ін. Ну, а приміщення для архіву вже готове – колишня будівля ЦДАЖР”²⁴.

Постанова РМ УРСР “Про заходи щодо покращення архівної справи в республіці” від 25 грудня 1969 р. № 688 нормативно врегулю-

вала цей процес. Відповідно до неї було схвалено пропозицію Архівного управління при Раді Міністрів УРСР: “2. З метою централізації зберігання і широкого використання науково-технічної документації, що утворюється в результаті діяльності науково-дослідних інститутів, проектних і конструкторських організацій республіки, за виключенням тих, що діють у системі Академії наук УРСР, створити у м. Харкові Центральний державний архів науково-технічної документації УРСР та розмістити його у приміщенні по вул. Університетській № 4 та № 8 після звільнення їх Центральним державним архівом Жовтневої революції і соціалістичного будівництва УРСР”²⁵.

Створенням ЦДАНТД УРСР фактично завершилося реформування архівної системи у середині ХХ ст. Відновилося воно лише із здобуттям Україною незалежності.

Архівне управління при Раді Міністрів УРСР здійснило низку заходів щодо налагодження діяльності ЦДАНТД УРСР, складання перспективного плану його комплектування, підвищення наукового рівня експертизи цінності НТД, встановлення контактів із сектором історії науки і техніки Інституту історії АН УРСР, науково-дослідними інститутами і вищими навчальними закладами технічного профілю²⁶. Але основне навантаження з вироблення фундаментальних підвалин архівного зберігання НТД лягло на плечі працівників архіву.

Настанови, закладені у роботу ЦДАНТД УРСР, мали прогресивне значення з огляду на розвиток теорії і практики архівознавства як у межах України, так і у світовому масштабі. Вони полягали у дотриманні особливих критеріїв експертизи цінності документів при їх відборі: “принципова новизна рішення науково-технічної проблеми у конкретній галузі науки, техніки, будівництва, виробництва, вплив науково-технічних ідей на розвиток інших галузей науки тощо. Саме тільки така НТД, яка містить ці дані, повинна надходити на державне зберігання”²⁷.

Від початку діяльності ЦДАНТД УРСР визначив різновиди НТД, які прийматимуться на державне зберігання у галузях наукових досліджень, капітального будівництва, машинобудування і приладобудування, технології²⁸. При цьому наголошувалося: “Документація загального діловодства науково-дослідних, проектних і конструкторських організацій технічного профілю, а також науково-технічна і загальна документація у галузі природничих та гуманітарних наук до ЦДАНТД УРСР не буде надходити, а буде передаватись до державних архівів за місцем територіального їх розміщення”²⁹.

Колегія Головархіву УРСР 25 квітня 1979 р. рішенням “Про заходи по поліпшенню роботи з науково-технічною документацією”³⁰ закріпила порядок комплектування державних архівів республіки НТД: для запобігання штучному збідненню ДАФ СРСР важливою документацією, яка

тією чи іншою мірою відбиває розвиток вітчизняної науки і техніки, НТД, що не надходить до ЦДАНТД УРСР, повинна передаватися на зберігання до державних архівів областей³¹. У 1986 р. було остаточно встановлено розподіл джерел комплектування НТД між державними архівами: “До ЦДАНТД УРСР підлягає передаванню НТД науково-дослідних та проектно-конструкторських інститутів, їхніх філій, відділів та відділень союзного і республіканського підпорядкування, що розташовані на території республіки, діють у галузі промисловості, будівництва, транспорту, зв’язку та систем управління (крім організацій, які розробляють проблеми інформації, техніко-економічних досліджень у цих галузях). До ЦДАЖР УРСР підлягає передаванню НТД науково-дослідних та їхніх філій союзного і республіканського підпорядкування, що розташовані у Києві, діють у галузі планування, статистики, фінансів, торгівлі, громадського харчування, матеріально-технічного постачання, збуту, праці, народної освіти, охорони здоров’я, фізкультури та спорту, юстиції, інформації, техніко-економічних досліджень. До держархівів областей, міст Києва та Севастополя підлягає передаванню НТД галузевих науково-дослідних інститутів та їхніх філій союзного та республіканського підпорядкування, що розташовані у зонах їхнього комплектування, діють у невиробничих галузях народного господарства; філій республіканських інститутів, що розробляють проблеми цивільного будівництва, сільського, лісового та водного господарства”³².

Таким чином, унормовано, що ЦДАНТД УРСР зосереджує увагу виключно на науково-технічній документації, не приймаючи на зберігання управлінську. Така “чиста спеціалізація” була досить інноваційною для свого часу, оскільки ігнорувала панівний принцип архівознавства – принцип неділимості архівного фонду. Але при цьому цілком реалізовувалася ідея “територіального відношення”, коли архіви установ, що відклялися в межах якоїсь географічної території, повинні зберігатися там-таки компетентними службами³³.

Намагання на практиці апробувати нові підходи до комплектування співпало з періодом, коли в Європі активно відбувався процес переосмислення теоретичних засад принципу походження, зумовлений стрімким збільшенням обсягів документів³⁴. На прикладі науково-технічної документації воно віддзеркалилося найяскравіше. Вже у 1971 р. документознавці визначали: “Пов’язане з науково-технічним прогресом комплексне вирішення різноманітних проблем дозволяє тепер об’єднати за змістом багато фондів, які раніше мали більше підстав бути самостійними. Можна припустити, що при комплексно-автоматизованому виробництві розширяться кордони понять “фонд” і “фондоутворювач””³⁵.

Керуючись означеними міркуваннями, у ЦДАНТД УРСР упровадили цілком нову, відмінну від інших архівів одиницю обліку – архівний комплекс. Під ним розумілася “сукупність НТД проекту або групи про-

ектів, які пов'язані єдністю змісту і належать до певного об'єкта будівництва, конструкторських, технологічних розробок, незалежно від часу і місця складення, або група науково-дослідних робіт, що стосуються окремої проблеми”³⁶. Це положення зафіксовано у розробленій ЦДАНТД УРСР “Тимчасовій інструкції про організацію обліку науково-технічних документів у державних архівах”³⁷. Її було розглянуто комісією з координації науково-дослідних робіт Головархіву СРСР 3 березня 1975 р., де вона дістала позитивні відгуки з резолюцією: “Інструкція обов'язкова для практичного застосування у Центральному державному архіві НТД СРСР, республіканських архівах НТД, інших держархівах, у складі яких є відділи науково-технічної документації; [...] вона є тимчасовим офіційним документом до розроблення “Правил роботи з НТД у державних архівах””³⁸. Науково-методичні напрацювання ЦДАНТД УРСР були враховані в “Основных правилах работы с научно-технической документацией в государственных архивах СССР”³⁹.

Наразі у ЦДНТА України облік базується на таких основних засадах: нефондові комплекси, які об'єднуються по групах (проектна, конструкторсько-технологічна, науково-дослідна); документи фондів особового походження; організація-здавальник, яка фактично виконувала функції фондоутворювача. Крім того, з кінця 1980-х років на вимогу Головархіву було запроваджено фондування документів⁴⁰. Проте від принципів комплектування, закладених при заснуванні архіву, він не відступився.

Підбиваючи підсумки викладеного, у середині 1950-х – 1960-х роках спостерігаємо низку передумов, пов'язаних із теоретичним усвідомленням окремішності НТД та виокремленням її з-поміж інших видів документів як джерела з історії науки і техніки, яке було спричинене різким зростанням обсягів документів; унормуванням діяльності відомчих технічних архівів та необхідністю передавання НТД на державне зберігання, з одного боку, а також загальним піднесенням архівної справи на теренах України з іншого. У поєднанні вони втілювалися у створенні Центрального державного архіву науково-технічної документації УРСР – спеціалізованої інституції, покликаної забезпечувати комплектування, збереженість та використання НТД. Підходи до комплектування та обліку, що впроваджувалися у його роботу, були інноваційними для свого часу і не втратили своєрідності дотепер.

¹ *Хомич І.* Історія архівної справи в Україні у другій половині 1960-х – 2010 рр. (історіографія)//Студії з архів. справи та документознавства. 2013. Т. 23. С. 44–49.

² Матеріали до історії Центрального державного науково-технічного архіву України. Хроніка. 1969–2009 рр.: наук.-інформ. вид. [рукопис]/авт.-упоряд.: О. В. Балишева, Є. В. Семенов; ЦДНТА України. Харків, 2010. 171 с.

- ³ Там само. С. 2.
- ⁴ Наказ Міністерства юстиції України “Про внесення змін до Положення про Центральний державний науково-технічний архів України” від 29. 12. 2016 р. № 3914/5.
- ⁵ Облікові відомості ЦДНТА України за I півріччя 2017 р.
- ⁶ Відповіді державних архівів областей України на лист ЦДНТА України від 10 серп. 2016 р. за № 372/01-14 “Про підготовку інформації щодо складу архівної науково-технічної документації в державних архівах”/Поточне діловодство ЦДНТА України.
- ⁷ Кузин А. А. Происхождение и развитие основных видов технических документальных материалов в СССР: учебное пособие. Москва, 1970. С. 224.
- ⁸ Кузин А. А. Технические архивы. Москва, 1956. 256 с.
- ⁹ Новосельская Ю. И. Историографические проблемы архивоведения научно-технической документации. URL: <http://rggu.fdta.ru/nauka/nauchnye-publikatsii.html> (дата звернення: 29. 08. 2017)
- ¹⁰ Положение о порядке отбора и сроках передачи всесоюзными и центральными отраслевыми органами научно-технической информации, научно-исследовательскими, проектными и конструкторскими организациями документации, имеющей историческое значение/ВНИИДАД. Москва, 1966. С. 3.
- ¹¹ Принципы и критерии отбора на государственное хранение научно-технической документации: метод. реком. Москва, 1988. С. 6.
- ¹² Митюков О. Г. Радянське архівне будівництво на Україні (1917–1973). Київ, 1975. С. 193.
- ¹³ Кузин А. А., Филиппов Н. Г. Развитие технических архивов за 60 лет// Советские архивы. 1978. № 2. С. 42.
- ¹⁴ Кузин А. А. Указ. соч. С. 71.
- ¹⁵ Собрание постановлений Правительства СССР. 1964. № 9. Ст. 65.
- ¹⁶ Матеріали до історії Центрального державного науково-технічного архіву України... С. 42.
- ¹⁷ З 2016 р. архів має назву: Федеральна казенна установа “Російський державний архів у м. Самарі”.
- ¹⁸ Малитиков А. С., Тягунов О. Н., Прокопенко А. С. Научно-техническая документация и государственные архивы//Советские архивы. 1971. № 5. С. 36.
- ¹⁹ Клейн В. Р., Черешня А. Г. О перспективах создания научно-информационного объединения “Техника”//Актуальные проблемы научно-технической и управленческой документации. Куйбышев, 1990. С. 36–37.
- ²⁰ Історія підприємства/ДНВП “Геоінформ України”. URL: <http://geoinf.kiev.ua/istoriya-pidpryemstva/> (дата звернення: 29. 08. 2017).
- ²¹ Архівні фонди установ Національної академії наук України: путівник/редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін. Київ, 2008. С. 5.
- ²² Історична довідка/Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України.: URL: http://csam.archives.gov.ua/ukr/istorichna_dovidka/ (дата звернення: 30. 08. 2017).
- ²³ Митюков О. Г. Зазнач. твір. С. 192.
- ²⁴ ЦДНТА України (Центральний державний науково-технічний архів України). Ф. Р-239. Оп. 1. Од. зб. 34.
- ²⁵ Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСРС. Київ. 1970. № 1. Ст. 6. С. 15–16.

- ²⁶ Митюков О. Г. Зазнач. твір. С. 193.
- ²⁷ ЦДНТА України. Ф. Р-48. Оп. 1. Од. зб. 62. Арк. 39зв.
- ²⁸ Семенов Є. В., Балишев М. А. Центральному державному науково-технічному архіву України – 40 років//Архіви України. 2009. № 6. С. 142.
- ²⁹ Мищенко С. Центральний державний архів науково-технічної документації УРСР – нова науково-дослідна установа республіки//Архіви України. 1971. № 2. С. 75.
- ³⁰ ЦДНТА України. Ф. Р-48. Оп. 1. Од. зб. 433. Арк. 86–87.
- ³¹ Кондратьєв М. Ф. Завдання державних архівів у галузі комплектування науково-технічною документацією//Архіви України. 1985. № 6. С. 5.
- ³² Там само. Оп. 2. Од. зб. 1004. Арк. 9–10.
- ³³ Матяш І. Б. Архівознавство: методологічні засади та історія розвитку: навч. посібник. Київ, 2012. С. 118.
- ³⁴ Там само. С. 112.
- ³⁵ Кузин А. А., Филиппов Н. Г. Научно-технический прогресс и архивы//Советские архивы. 1971. № 2. С. 25.
- ³⁶ ЦДНТА України. Ф. Р-48. Оп. 1. Од. зб. 188.
- ³⁷ Временная инструкция по организации учета научно-технических документов в государственных архивах. Харьков, 1975.
- ³⁸ ЦДНТА України. Ф. Р-48. Оп. 1. Од. зб. 188. Арк. 62–63.
- ³⁹ Основные правила работы с научно-технической документацией в государственных архивах СССР. Москва, 1985. 94 с.
- ⁴⁰ Лист ЦДНТА України Голові Державної архівної служби України Барановій Т. І. “Про перехід на нефондову організацію обліку документів” від 04. 11. 2016 р. № 336/01-14/Поточне діловодство ЦДНТА України.

The prerequisites that led to the creation of specialized warehouses for storing NTD were outlined; the place of the Central State Archives of Scientific and Technical Documents of Ukrainian SSR (CSASTD of Ukrainian SSR) in the system of archival institutions is determined; the significance of its approaches to the development of archival affairs in Ukraine is shown.

Key words: history of science and technology; the scientific and technical documentation; the technical archives; the central archives of scientific and technical documentation; CSSTA of Ukraine.